

Український погляд на візову політику країн Європейського Союзу

Інформаційно-аналітичне видання

Центр миру, конверсії та зовнішньої політики України

**Український погляд на візову політику країн
Європейського Союзу**

Інформаційно-аналітичне видання

Київ - 2006

УДК 342.721+351.756
ББК 67.400.7
С91

С91 Український погляд на візову політику
країн Європейського Союзу. К.: - Вістка, 2006. – 56 с.

ISBN 966-8875-17-6

Видання присвячене проблемам, з якими стикаються громадяни України, отримуючи візи для поїздок в країни Європейського Союзу. Подано результати моніторингу реалізації візової політики вісьмома консульськими установами країн ЄС в Києві. За підсумками досліджень і спостережень за діяльністю консульських установ сформульовані поради і рекомендації, що враховують маловідомі широкому загалу аспекти роботи консульських установ, а також типові помилки, яких припускаються українські громадяни в процесі проходження візових процедур.

Український погляд на візову політику країн Європейського Союзу

Інформаційно-аналітичне видання

Автори дослідження:

Ірина Сушко, Олександр Сушко

Співпраця:

Наталія Михайленко

Польовий етап дослідження:

Ірина Сушко, Марина Сугак, Олексій Врадій, Олександр Макобрій,
Андрій Закревський

Підписано до друку 27.06.2006

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Таґома.

К-ть друк. арк. 3,5. Ум. друк. арк. 3,27

Тираж 1000 прим.

Видавництво ТОВ «Вістка»

Свідоцтво Держкомтелерадіомовлення України ДК №2280

Віддруковано у ТОВ «Вістка»

Дослідження проведено в рамках програми Фондації Стефана Баторія (Польща) "Дружній кордон ЄС" за підтримки Міжнародного фонду "Відродження" (Європейська програма та програма "Схід-Схід: партнерство без кордонів")

© Центр миру, конверсії та зовнішньої політики України, 2006

ISBN 966-8875-17-6

ЗМІСТ

- 6** **Передмова**
- 7** **Польове дослідження візової політики країн
Європейського Союзу: стандарти, що потребують
змін.**
- 32** **Візова політика країн ЄС та Шенгенська система**
- 36** **Як подолати візовий бар'єр? Поради заявникам на
візи країн Європейського Союзу**
- 47** **Додаток: Консульства та консульські відділи країн
Європейського Союзу, м.Київ**

Передмова

Видання, яке ви тримаєте в руках, адресоване широкому загалу осіб, що цікавляться особливостями візової політики країн Європейського Союзу щодо громадян України. Сподіваємось, що воно має стати корисним як тим, хто планує вперше поїхати до Європейського Союзу, так і тим, для кого такі поїздки стали регулярною практикою.

Дослідники ЦМКЗПУ, здійснюючи моніторинг роботи консульств країн ЄС в рамках міжнародного проекту "Дружній кордон ЄС" дійшли висновку, що однією з найбільших проблем, що зумовлює обтяжливість процесу отримання віз є низький рівень поінформованості громадян України про візові процедури. В рамках даного видання ми спробували висвітлити найбільш важливі питання візової політики ЄС, а також торкнутися найбільш типових проблем, з якими стикаються українські заявники в консульських установах.

Перша частина видання "Польове дослідження візової політики країн Європейського Союзу: стандарти, що потребують змін" присвячена безпосередньо результатам дослідження, що проводилось біля восьми консульських установ країн ЄС. Це – частина ширшого проекту, ініційованого Фондацією Стефана Баторія (Польща), проведеного, окрім України, в Російській Федерації, Білорусі та Республіці Молдова. Повні результати даного проекту доступні у виданні "*Моніторинг візової політики країн Європейського Союзу. Аналітичний звіт*", Варшава-Київ 2006 та на веб-сторінці www.openborders.pl.

Аналіз української частини моніторингу є ексклюзивним і виконаним спеціально для даного видання.

У другій частині "*Візова політика країн ЄС та Шенгенська система*" йдеться про особливості застосування Шенгенських угод в частині видачі віз.

У третій частині надаються поради українським заявникам, виходячи з аналізу типових помилок і проблем, які були виявлені під час проведеного дослідження.

У додатку подана контактна інформація про консульські установи країн ЄС, що діють в місті Києві.

Авторський колектив

Польове дослідження візової політики країн Європейського Союзу: стандарти, що потребують змін

2005 року ЦМКЗПУ здійснив проект дослідження процесу видачі віз громадянам України консульствами країн ЄС. Моніторинг став частиною міжнародного проекту Фондації Стефана Баторія "Дружні кордони ЄС", головною метою якої стало визначення рівня доступності віз країн ЄС та обтяжливості візового процесу.

Вибірка опитаних респондентів складалася з 454 осіб, які репрезентативно, у відповідності до реальної пропорції аплікантів, були опитані біля восьми консульських установ країн ЄС, чотири з яких входять до Шенгенської системи (Німеччина, Бельгія, Франція, Фінляндія), а чотири інших перебувають поза нею (Польща, Чеська Республіка, Литва, Велика Британія).

Об'єктом дослідження стали питання, що складають основу візового процесу: джерела та доступ заявників до інформації; особливості організації візового процесу; типи отримуваних віз; мета заявленої поїздки; якість комунікації заявників з працівниками консульства; гендерні, освітні показники, інше.

Грунтовність дослідження мало забезпечити визначення кількості відмов у наданні візи в окремо досліджуваних консульствах. Особлива увага дослідників була зосереджена на вивченні типових причин відмов та особливостей аргументації консульських службовців заявникам, що не отримали візи.

Дослідження визначених проблем відбувалось шляхом використання соціологічних методик, ціль яких полягала не тільки в наданні систематизованої інформації щодо характеру візових вимог до громадян України з боку країн ЄС, а й застосуванні методу виявлення випадків порушень прав людини, що за суб'єктивними та випадковими даними мали місце в царині візового процесу. Застосований метод (case study) передбачав використання непропорційної, стратифікованої, систематичної стихійної спроби, підготовку якої здійснив Collegium Civitas (Варшава).

Польовий етап дослідження передбачав опитування інтерв'юерами, що пройшли відповідну фахову підготовку.

Спираючись на принципи анонімності та добровільності, анкети опитували громадян, що виходили з консульства, завершивши процедуру отримання віз.

Перевага безпосереднього контакту з заявниками очевидна: переповнені емоціями радості від отримання візи чи навпаки, розчарування, отримавши відмову, люди переважно охоче відгукувались на пропозицію відповісти на запропоновані питання. Проте, саме емоції нерідко заважали громадянам виважено надати оцінку головним елементам візового процесу, в яких вони брали безпосередню участь.

Загалом об'єктивний характер отриманих даних не позбавлений впливу фактора суб'єктивних оцінок. Зокрема, на якість відповідей опитуваних впливала кількість вільного часу, яким володіли заявники (стандарті відповіді розраховані на 12 – 15 хвилин), багато з опитуваних поспішаючи на роботу, потяг тощо, могли давати спрощені відповіді, що не потребували зусиль. Серед опитуваних, особливо літніх людей, зустрічались й ті, хто боявся давати відверті відповіді, можливо, через синдром страху.

Інколи завищена якість оцінки роботи консульської служби з'являлась внаслідок закінчення обтяжливого візового процесу та як наслідок – отримання довгоочікуваної візи, одержання якої було під питанням. Саме через присутність психологічного фактору одержані результати проаналізовано з урахуванням різних обставин та чинників, що прямо чи опосередковано впливали на хід опитування.

Моніторинг видачі віз громадянам України консульствами країн ЄС базувався на порівняльному аналізі візової політики країн ЄС в Україні, Росії, Молдові, Білорусі. Одночасно в чотирьох країнах проводилось дослідження з використанням спільної методології, розробленої ініціаторами міжнародного дослідження – Фондацією Стефана Баторія та Collegium Civitas (Варшава). Українська частина дослідження підтримана Міжнародним Фондом "Відродження" (Київ).

Джерела візової інформації та їх доступність

Візовий процес складається з кількох етапів. Перше – це отримання загальної інформації про графік роботи консульських служб та загальні підстави видачі візи. Існує кілька основних джерел отримання такої інформації: знайомі та родичі, які з власного досвіду передають основну інформацію потенційним заявникам, інформаційні засоби консульських установ (інформаційний стенд, телефон, Інтернет) та засоби масової інформації. За даними Моніторингу польської візової політики, проведеного восени 2004 року для громадян України найбільш важливим джерелом інформації залишались знайомі – 52%, потім консульство – 31% та ЗМІ – 21%. Причиною високого рівня довіри потенційних заявників до інформації, що надходить від родичів чи знайомих є можливість одержання великого об'єму інформації, базованої на практичному досвіді громадян, що неодноразово проходили візову процедуру. Така візова інформація є доступною та зрозумілою, зміст якої насичений порадами та специфічними знаннями, набутими в процесі візового клопотання. Спілкуючись зі своїми знайомими, заявники отримують необхідні їм поради щодо тактики поведінки на співбесіді, часу візиту до консульства та адреси фірм, що надають платні візові послуги.

Проте, така інформація надзвичайно суперечлива, оскільки в кожному окремо взятому випадку вимоги до заявників змінювались в залежності від мети та тривалості поїздки. Поради та суб'єктивна викладення вражень від візової процедури містять у собі багато стереотипів та помилок.

Звернення заявників за інформацією до знайомих вказує на недостатність офіційної інформації, що пропонує консульство. Громадяни потребують також практичної інформації, що стосується перебігу процесу візового клопотання.

Інформаційна дошка консульств

Іншим джерелом інформації є консульські установи. Інформаційна політика консульств проводиться кількома засобами. Передовсім – це інформаційний стенд, що розміщується поблизу консульства. Запропонована на ньому інформація повинна відповідати таким критеріям: доступність, комплектність, вичерпність. Результати дослідження демонструють задовільний рівень сприйняття інформаційного стенду в якості основного ефективного інформаційного джерела. Із 454-х опитаних заявників 65% бачили стенд та вважають його таким, з якого можна дістати лише часткову інформацію.

Важливою умовою ефективного інформування є місце розташування дошки оголошень та доступність мови, якою сформульований її зміст. Розміщення дошки оголошень сприяє кращій поінформованості заявника та, відповідно, успішності візового клопотання. Так, зокрема, дошка оголошень консульства Німеччини знаходиться з протилежної сторони консульства. Серед заявників її бачили 45% опитаних, з них зазначили, що стенд відмінно інформативний – 6%, 30% - відзначили добру інформативність стенду, та 3% відповіли, що стенд погано інформативний. Критерієм визнання низької інформативності дошки оголошень є відсутність зразка заповненої анкети, переліку всіх необхідних документів, з урахуванням типу візи та термінів розгляду візової заяви.

Табл 1. Якість інформаційного стенду (дошки оголошень).

У відсотках від загальної кількості опитаних

Консульство	Відмінно	Добре	Задовільно	Не-задовільно	Не відповіли
Польща	7	19	7	0	67
Чеська Республіка	40	24,9	7,5	0	27,6
Литва	18	27	10	0	45
Німеччина	6	30	6	3	55
Франція	14	7	7	0	72
Велика Британія	13,5	32,2	1,6	3	49,7
Бельгія	17,6	32,9	7	0	42,5
Фінляндія	23	38,9	13,5	0	24,6

Інформаційні листівки

Додатковим джерелом інформування у візовому процесі можуть слугувати спеціальні друковані видання: листівки, проспекти, рекомендації. Змістом таких листівок може бути не тільки та інформація, що стосується особливостей перебігу візового процесу, (тексти Шенгенських угод та консульських інструкцій, що відносяться до умов, за яких заявнику може бути видано чи не видано візу), а й інформація, що стосується умов пересування громадян України по території країн ЄС та Шенгенської угоди; наслідки, що виникають в разі порушення терміну та умов перебування та інше.

85% опитаних заявників вказують на відсутність такого засобу інформування як листівки, що могли б суттєво розширити коло знань громадян щодо візової політики країн ЄС.

Інтернет-сайти

Одним з найзручніших шляхів отримання візової інформації є Інтернет. Саме цей шлях інформування громадян України щодо візових вимог активно використовують консульства Великої Британії, Фінляндії, Республіки Чехії, Польщі, Німеччини, Франції. При цьому рівень та об'єм запропонованої інформації є різним. Так, веб-сторінки консульств Фінляндії, Німеччини, Польщі, Великої Британії та Чеської Республіки насичені візовою інформацією, подаючи повний перелік необхідних документів та пропонують можливість завантажити візову анкету. Решта консульств розміщують лише інформацію щодо розкладу роботи візового відділу (консульство Бельгії, Литви). Щодо отримання візових анкет через Інтернет див. далі: *"Початок візової процедури: отримання анкети"*.

Згідно проведеного опитування лише 18% респондентів знають про функціонування веб-сторінок досліджуваних консульств та скористались ними. Не всі користувачі Інтернету, що звертались до веб-сторінок консульств, вважають вміщену інформацію достатньою.

Переважна більшість заявників – 81% - не користуються Інтернетом. Проте, на запитання: "звідки ви б хотіли отримувати

візову анкету?”, - заявники надавали перевагу Інтернету. Ті, хто не має доступу до Інтернет, все ж відзначають бажання користуватись Інтернет-інформацією через зручність та зменшення затрати часу на перші відвідування консульств з метою збору загальної інформації щодо візового процесу. Опитані вказували на необхідність акцентування веб-адрес в загальнодоступних місцях для зручності пошуку веб-сторінки. Розвиток та удосконалення веб-сторінок, насичення їх усією необхідною інформацією спонукатиме зростання інтересу заявників до використання мережі Інтернет.

Табл 2. Якість інформування через мережу Інтернет

У відсотках від загальної кількості опитаних

Консульство	Відмінно	Добре	Задовільно	Не відповіли
Польща	14,6	12	4,8	68,6
Чеська Республіка	8,8	2,5	1,2	87,5
Литва	0	2	0	98
Німеччина	11,6	6,6	5	76,8
Франція	28,5	0	0	71,5
Велика Британія	0	1,6	0	98,4
Бельгія	10,5	9,4	3,5	76,6
Фінляндія	22	1,6	0	76,4

Довідковий телефон

Вагомою складовою інформування заявників у візовому процесі є довідковий телефон. Кожне консульство має відповідний телефонний номер, на який телефонують аби дізнатись про особливості візової процедури даного консульства. Зазвичай заявник може почути загальну візову інформацію, що попередньо записана на телефонній плівці, позбавляючи можливості спілкування зі службовцем консульства. Окремі консульства, зокрема Чеської Республіки застосовують практику індивідуального інформування, коли відповідний службовець надає візові консультації всім, хто зміг додзвонитись.

Отримані дані анкетування вказують на висловлену респондентами однастайність у **складності додзвонитись** до консульської установи, внаслідок постійної перевантаженості лінії

зв'язку. Усього 39,8% опитаних вказали, що скористались телефонним зв'язком з метою отримання необхідної інформації. Із них лише 32,7% респондентів змогли оцінити якість телефонного спілкування. Респондентам, що говорили телефоном з представниками консульських установ, було запропоновано дати оцінку за п'ятибальною шкалою, що відповідала б наступним критеріям: доступність мови та якість запропонованої інформації. Вказані оцінки якості телефонного спілкування є переважно високими. Так, наприклад, 24% опитаних вказали на високу якість телефонної комунікації в консульстві Бельгії, всього 3% відзначили задовільний рівень спілкування. Якість телефонного спілкування консульського відділу Посольства Чеської Республіки була оцінена наступним чином: 13,9% респондентів зазначили відмінний рівень, 6,32% - добрий, 2,53% - як задовільний, 2,53% - як незадовільний. Якість телефонного інформування візового відділу Посольства Фінляндії відповідає високим оцінкам: 26% опитаних вказали на відмінну якість інформування, 13% - добру, 8% - задовільну. Достатньо висока якість телефонного спілкування, що визначена опитаними, компенсується невисокою спроможністю консульських установ забезпечити більшу кількість громадян необхідною візовою інформацією телефоном.

Табл 3. Якість інформування телефоном

У відсотках від загальної кількості опитаних

Консульство	Відмінно	Добре	Задовільно	Не задовільно	Не відповіді
Польща	4	12	0	4	80
Чеська Республіка	13,9	6,32	2,53	2,53	74,7
Литва	16	20	0	2	62
Німеччина	20	0	3	5	72
Франція	28,5	7	0	0	64,5
Велика Британія	27	13	1,6	0	58,4
Бельгія	24	0	3	0	73
Фінляндія	26	13	8	0	53

Працівники консульств як джерело візової інформації

Важливим джерелом для опитуваних є інформація, що надається працівниками консульської служби. Саме на спілкування та отримання додаткової інформації зі співробітниками консульств очікують більшість заявників. Безпосередня комунікація наживо дає можливість задати питання та отримати повноцінну відповідь. За результатами моніторингу 50% усіх респондентів відповіли, що інформація співробітниками консульств не надавалась. Згідно отриманих даних по кожній консульській установі, громадяни відчували необхідність у спілкуванні та інформації в процесі візового клопотання, але не отримали її. 48% респондентів бельгійського консульства зазначили, що не отримали від службовців необхідної інформації, так само як і 44% заявників консульського відділу Посольства Чехії, 51% респондентів консульства Німеччини, 54% - Фінляндії, 45% - Литви, 68% - Польщі, 50% - Франції, 52% - Великої Британії.

Нерідко, опитувані зазначали, що надійним джерелом інформації, на їх думку, є охоронці консульської установи, які, керуючись власним настроєм, могли неформально надавати заявникам деяку інформацію.

Розповсюдження візової інформації пресою

Засоби масової інформації – третє по значущості джерело інформації для потенційних заявників після знайомих та інформаційних засобів консульської установи. Серед різних засобів масової інформації найбільш систематично висвітлює візові питання друкована преса. Публікації газет та журналів можна умовно розподілити на кілька видів: аналітичні, інформаційні, популярні. Аналітичні публікації з візової тематики, споживачами яких є здебільшого фахівці та інтелектуали, зосереджують увагу на особливостях здійснення візової політики як невід'ємної складової зовнішньої політики України та зарубіжних партнерів нашої держави. Автори висвітлюють проблеми євроінтеграційних намірів України,

зокрема перспектив спрощення візового режиму України з ЄС. До інформаційних публікацій відносимо ті, що загалом спрямовані на широку аудиторію та використовують доступну, достовірну і актуальну інформацію без намагання її інтерпретації та аналізу. В популярних публікаціях так званих "жовтих" газет нерідко поряд із достовірною подається необ'єктивна, перекошена та суперечлива інформація. Зміст таких публікацій не стільки підвищує рівень інформованості заявників, скільки нерідко сприяє формуванню хибних стереотипів читачів.

Додаткові шляхи інформування

Очевидною залишається тенденція недооцінки консульськими установами значення інформування громадськості щодо особливостей візового процесу. Наявні форми інформування є не достатньо ефективними. Система інформування потребує урізноманітнення шляхів донесення візової інформації до заявників. Застосування різних форм інформування є актуальною необхідністю, особливо коли йдеться про зміни у візовому процесі. Так, наприклад, 17 травня 2006 року консульство Польщі влаштувало прес-конференцію щодо видачі віз з новими вимогами до фотографій та запровадження територіального принципу видачі віз. Невиконання нових вимог призводитиме до відмови у прийнятті візової документації. Поширення даної новини через телебачення, радіо, пресу, Інтернет допомогло ознайомитись з нововведенням широкому колу людей. Втім не виключено, що і в цьому випадку будуть фіксуватися часті випадки непоінформованості заявників про нововведення.

Найбільш застосовуваною та доступною формою інформування консульствами є оголошення. Проте інформація, що розташована безпосередньо на будівлі консульства, нерідко є неефективною. Так, частина заявників консульства Франції, читаючи оголошення про зміни розмірів фотографій, що додаються до анкети, не зрозуміли, що зміст даного оголошення носить не рекомендаційний характер, а зобов'язальний, внаслідок чого змушені були переробляти візові фотокартки. Особливу потребу в додатковій інформації, виявляють особи, що не мають досвіду в отриманні віз. Саме ця категорія громадян

найчастіше в процесі пошуку візової інформації звертається до представників фірм, що знаходяться біля консульств, надаючи платні візові послуги, а також до випадкових людей.

Альтернативні візові послуги комерційних фірм

Рівень та якість інформації, що надається візовими консультантами з комерційних фірм є різною, проте здебільшого неповною, а подекуди і перекрученою, неадекватною. Найчастіше зустрічаються в переліку пропозицій наступні послуги: заповнення анкет, збір та легалізація, переклад документів, страхування. Розквіт інфраструктури платних послуг може непрямо свідчити про рівень та якість візового інформування різних консульств. Так, біля консульства Фінляндії, Великої Британії рідко зустрічаються представники комерційних фірм, тоді як консульства Німеччини, Чеської Республіки, Польщі, Литви оточені кіосками, що пропонують платну допомогу, а їх представники постійно "атакують" заявників даних консульств. Проте діяльність даних фірм не завжди вказує на низьку інформаційну політику консульств, зокрема консульський відділ Посольства Чеської Республіки (Київ) має відповідного працівника, що надає кваліфіковану інформаційну допомогу по телефону.

Однією з причин, що пояснює постійну активність працівників фірм є недостатній рівень освіти заявників та брак досвіду. В процесі дослідження відзначено, що заявникам, які не мають або не користуються різними джерелами інформації простіше та доступніше отримувати її від людини, що сама пропонує свою допомогу. Тож рівень підготовки заявника до візового процесу повністю залежить від компетентності, порядності представника фірми та розмірів оплати за надані ним послуги.

Самі представники фірм надають позитивну оцінку своїй діяльності. Їх працівники вважають себе ефективними посередниками між заявниками та консульствами, що вигідні обом сторонам. На комерційній основі пропонується кваліфіковане заповнення анкети, оформлення страховок, написання апеляцій, підготовка до співбесіди. Така допомога

обходиться громадянину переважно від 50 до 300 гривень за різний перелік послуг.

Отримавши великий досвід в спілкуванні з різними заявниками, працівники фірм дійшли висновку, що в половині випадків консульство не надало візи тим заявникам, що були недостатньо поінформованими та проявили власну неухважність щодо вимог консульства. Особливо важливою послугою працівники фірм вважають підготовку апеляцій для заявника у випадку відмови видачі візи. Відсутність зразків, коментарів та пояснень щодо написання апеляцій від консульських установ робить таку послугу в стінах фірми ексклюзивною та необхідною, незважаючи на її високу вартість.

В свою чергу працівники консульств відзначають роботу даних фірм як таку, що найчастіше дезінформує громадян щодо особливостей візового процесу та ускладнює візову процедуру. Найбільш поширеною реакцією консульств на діяльність даних фірм є попередження. Заявникам повідомляють про відсутність співпраці консульств з представниками фірм. Намагання консульських службовців згорнути діяльність фірм по наданню платних послуг не дає бажаного ефекту здебільшого через те, що продаж послуг відбувається за межами консульства, проте є прямим наслідком недоліків у їхній роботі.

Початок візової процедури: отримання анкети

Окрім ефективного інформування на успішний початок візової процедури впливає чинник доступності візових анкет. Кожне консульство має свою визначену практику розповсюдження візових анкет. Всього шляхів отримання анкети є два: у консульстві та через Інтернет.

Якщо анкета отримується в консульстві. В залежності від рівня суворості візової системи окремого консульства, анкети можуть видавати охоронці (практика консульства Литви, Польщі, Чеської Республіки), та самі службовці консульства (Фінляндії, Великої Британії), іноді тільки після перевірки наявності запрошення (візовий відділ Німеччини). Отримуючи анкету таким чином, передбачливі заявники завжди прагнуть взяти додатковий примірник на випадок, якщо перший буде зіпсовано. Якщо ж видається лише один примірник анкети, варто зробити

його ксерокопію перед початком заповнення особливо у випадку, якщо заявник планує заповнювати анкету вдома чи в іншому місці поза консульством.

Якщо анкета отримується через Інтернет. За результатами дослідження, спосіб отримання візової анкети через Інтернет є на 17% більш бажаним для заявників, ніж у самому консульстві. Очевидно, що заповнення візової анкети, яку заявники отримують через Інтернет суттєво економить час візової процедури. Більшість веб-сторінок посольств і консульств країн ЄС нині надають таку можливість (див. довідкову інформацію з цього питання у відповідному розділі даного видання) Втім можливість отримати візову анкету через Інтернет не означає, що заявника, який заповнив таку анкету, не попросять її переписати при поданні документів. Особливо часто такі випадки зустрічаються у Консульському відділі Посольства Чеської Республіки в Києві, де, на відміну від стандартної 2-сторінкової анкети більшості країн ЄС пропонується 4-сторінкова анкета, надрукована на складеному вдвічі форматі А3. Якщо заявник роздрукує цю анкету на традиційній офісній техніці формату А4, тобто на двох аркушах, і з'єднає її степлером, то таку анкету у консульському відділі не приймуть.

Наявність двох шляхів отримання візової анкети (Інтернет та консульські установи) не забезпечують повністю візові потреби громадян. За результатами опитування 8,3% респондентів вказували на необхідність пошуку інших шляхів розповсюдження візової анкети. Важливо відзначити, що найбільша кількість заявників - 63,8% - не змогли відповісти на запитання про бажані шляхи отримання анкети. До цієї групи потрапили громадяни, для яких дане запитання не є актуальним через наявність необмеженого доступу до Інтернету та відсутність проблеми великих відстаней до консульської установи. Решта заявників не надавали відповідей через відсутність досвіду візового клопотання. З метою полегшення візової процедури важливо створити нові можливості отримання анкет для тих заявників, що не користуються Інтернетом та знаходяться на далекій відстані від консульства, наприклад, поштою за відповідним запитом.

Суттєвою складовою, що полегшує заявникам візове клопотання є доступність мови, на якій сформульована анкета. Більшість консульств країн Шенгенської угоди пропонують

анкети, сформульовані різними мовами, що мають однаковий зміст, (наприклад візова анкета консульства Франції є французькою і англійською мовами). Така схема покликана полегшити сприйняття анкети за умов, коли заявник не володіє однією з запропонованих мов. Проте, більшість українських заявників все ж відзначають складнощі в заповненні візової анкети, демонструючи низький рівень знань іноземних мов. Спроби вирішити дану проблему спонукають заявників звертатись за допомогою в заповненні анкет до консультантів фірм, що надають платні візові послуги. Опитаними відзначено, що окремі консульства йдуть назустріч заявникам та формулюють візові анкети доступною мовою. Найбільш адаптованими до мови заявника є анкети консульства Польщі, Республіки Чехія та Фінляндії, зміст яких сформульовано кількома мовами, зокрема - українською, російською. Втім, навіть якщо запитання візової анкети сформульовані доступною мовою, заявникам все ж треба знати, що давати відповіді, тобто заповнювати анкету майже завжди необхідно латинським алфавітом - або англійською мовою, або мовою держави, у консульстві якої оформлюється віза.

Табл 4. Як би Ви хотіли отримувати анкету?

У відсотках від загальної кількості опитаних

Консульство	У консульстві	Через Інтернет	Інше	Не відповіли
Польща	2,4	7,3	4,8	87
Чеська Республіка	10	8,8	3,7	77
Литва	2	31,2	10	56
Німеччина	15	23	3,3	58
Франція	14	14	21	50
Велика Британія	18,6	3	8,4	69
Бельгія	18,8	25,8	5,8	49,4
Фінляндія	1,6	23	10	65,4

Вплив відстані на рівень обтяжливості візового процесу

Суттєвою складовою, що впливає на ступінь обтяжливості візового процесу, є відстань від місця проживання заявника до місця розташування консульства. Для переважної більшості

заявників відстань є актуальною проблемою, що відчутно ускладнює візове клопотання на всіх етапах. Витрати на дорогу, час, необхідний для подолання відстані, для багатьох стає випробуванням. Матеріальні витрати стають особливо відчутні, коли з'являється необхідність повернення додому за додатковими документами. Випадки кількаразового повернення додому заявників за додатковими або уточненими документами відбуваються достатньо часто, оскільки правила дозволяють вимагати додаткові документи офіційно "у разі необхідності", а фактично, на розсуд співробітників консульства. За увесь час оформлення документів заявники в середньому відвідують консульську установу тричі, проте кількість візитів подвоюється в разі появи необхідності надання додаткових документів або перероблення існуючих. Одним із найбільш типових приводів для переробки документів є неправильно вказане (невідповідне написанню у закордонному паспорті) ім'я або прізвище заявника в запрошенні або в інших документах.

Таким чином, 40% громадян, що долають від 100 до 600 км, з метою клопотання візи, знаходяться в нерівних умовах з тими громадянами, хто проживає в межах до 100 км від консульської установи. Такі дискримінаційні умови можна зменшити шляхом відкриття додаткових консульств (особливо в Сімферополі, Донецьку, Чернівцях, інших містах) або запровадження в регіонах України євроконсульств, - консульських установ, що спроможні видавати візи всіх країн Європейського Союзу або принаймні країн Шенгенської угоди. На сьогоднішній день із досліджуваних країн лише Чеська Республіка оголосила про рішення відкрити своє третє (після Києва та Львова) консульство у Донецьку.

Більшість регіональних центрів України не мають консульських представництв країн-членів ЄС, тому київські консульства стають осередками паломництва українських заявників.

З метою певного впорядкування візових процедур для мешканців різних регіонів України з 17 травня 2006 року консульства Польщі (а їх в Україні п'ять) надають багаторазові візи виключно за територіальним принципом. Тобто, київське консульство надає такі візи лише жителям Києва та прилеглих областей: Київської, Чернігівської, Черкаської, Кіровоградської та Вінницької. Наприклад, жителі Закарпаття та Галичини зможуть

отримувати багаторазові польські візи тільки у Львові, а кримчани, миколаївці та херсонці - тільки в Одесі. Це, на думку ініціаторів, зможе дещо розвантажити роботу консульств від черг, які створюють "гастролери" із віддалених регіонів, насамперед, Західної України. В той же час, деякі аспекти такого територіального розподілу є недосконало продуманими, адже жителю Житомира тепер треба їхати по польську візу до Луцька, тоді як до Києва йому в 2,5 рази ближче, і транспорт ходить значно краще саме до столиці.

Табл 5. Відстань, яку долають заявники для подання візових документів (у відсотках)

Консульство	0-100 км	100-200	200-400	400-600	Понад 600
Польща	26,8	14,6	2,4	24,3	17
Чеська Республіка	62	0	10	16	12
Литва	54	0	22	8,3	8,3
Німеччина	38	3,3	15	16	8,3
Франція	57	0	7	21	7
Велика Британія	54	6,7	10	15	6,7
Бельгія	43,5	7	8,2	22,3	4,7
Фінляндія	67	6	0	27	0

Черги – невід’ємний атрибут візового клопотання

Вагомим фактором визначення обтяжливості візового процесу є черги та час, що витрачається на подання документів і отримання візи. Наявність черг характерна для кожного з досліджуваних консульств. Відрізняються лише час, що витрачають заявники в чергах, причини їх утворення та умови очікування. Черги супроводжують заявників на кожному етапі візової процедури. Вражає терпіння, з яким українські заявники стоять в декількох чергах, але найчастіше: для подання документів (черги ззовні, всередині консульської установи) та отримання візи. Умовно черги можна розподілити на ті, що знаходяться біля консульства та черги в записах, що формуються окремими консульствами через Інтернет або по телефону.

Причинами утворення черг є загальновідомі фактори великої кількості заявників та маленького штату (приклад - консульство Литви, де працює всього 4 службовці, а заявниками даного консульства є не тільки громадяни України, а й Молдови), високий рівень запиту на візи (приклад Польщі, Чеської Республіки, що є найбільш популярними осередками трудової міграції, але також і туризму, студентських обмінів, бізнесу тощо).

Інші причини стосуються форм організації візових запитів, що практикуються в кожному консульстві по-різному. Найбільш ефективною формою організації заявників, що економить час в чергах є попередній запис та призначення відповідної дати та годин прийому документів заявника. Консульство Франції застосовує такий спосіб попереднього запису по телефону та Інтернет. Відсоток осіб, що стояли в чергах, тут один з найнижчих серед досліджуваних консульств, проте час, що затрачається на очікування призначеної дати сягає в середньому два тижні. Практика попереднього запису використовується також в консульстві Великої Британії та Німеччини. Заявники останнього, отримуючи так звані "терміни", в яких зазначається дата та час подання документів, не можуть прискорити призначений час подання документів, який сягає двох і більше тижнів.

Консульські установи Чеської Республіки, Литви, Польщі, Фінляндії, Бельгії не використовують практику попереднього запису. Створення заявниками "живої" черги нерідко призводить до збільшення очікування адже кожне консульство проводить прийом документів до чітко визначеної години, тож ті заявники, що залишились, формують чергу наступного дня. Так, третина заявників консульства Литви простоявши години прийому наступного дня змушена проходити очікування в новій черзі. Однією з причин практикування "живих" черг є переконання окремих посадовців консульських установ, що до системи попереднього запису втручаються посередники, які намагаються продавати місця та регулювати чергу. Проте очевидним фактом є і те, що саме "живою" чергою намагаються "керувати" посередники.

Таким чином, запровадження консульствами попереднього запису впливає на зменшення кількості фізичних черг, проте не зменшує кількості часу, що витрачається на візову процедуру

загалом. Практика “живих” черг у випадку з консульством Бельгії, Литви, Чеської Республіки не зменшує кількості затраченого часу, оскільки час розгляду візового запиту є тривалим та сягає, наприклад, у консульстві Бельгії від 1 тижня до місяця, а інколи до двох місяців.

Винятком може слугувати приклад консульства Польщі, що має високу кількість заявників та застосування “живої” черги, спроможне видавати візи в короткий термін, в середньому кілька годин.

Проблемою, що має прямий стосунок до черг, є умови очікування заявників. Внаслідок дослідження зовнішньої інфраструктури консульств виявилось, що сховатись від дощу чи спеки є можливість в небагатьох консульствах. Консульство Литви, Великої Британії подбали про наявність таких осередків очікування. Важливо зазначити, що питання облаштування осередків, відповідних зон очікування залежить не тільки від бажання офіційних представників консульства, але і від рішення місцевих органів влади.

Візові документи

Основним етапом візової процедури є подання заявником необхідних документів та співбесіда. Типи та кількість необхідних візових документів в усіх досліджуваних консульствах суттєво відрізняються. Відсутність єдиних вимог в консульствах нешенгенських країн-членів ЄС та групи країн Шенгенської системи ускладнюють візову процедуру великим переліком різних документів, що можуть доповнюватись в кожному окремому випадку за наявності відповідного права консульських установ вимагати інші документи “у випадку необхідності”. Особливо відзначали проблему нестандартизованих документів окремі категорії громадян, що часто звертаються до різних консульств за візою: спортсмени, артисти, журналісти, бізнесмени, науковці.

Загалом візові документи можна умовно поділити на ті, які цілком обґрунтовані та ті, що викликають у заявників відчуття дискримінованості. Проведеним опитуванням передбачалось з'ясувати відношення заявників до рівня обґрунтованості подання необхідних документів. Загальну солідарність виявили

опитані, вказавши на обґрунтованість подання так званого загального пакету документів: анкети з фотографіями, запрошення, страхового поліса. Консульства Франції, Німеччини, Бельгії вважаються найбільш вимогливими, а список документів викликає у заявників різні емоції: від упокорених (на зразок, "а що ж вдіяти?") до обурливих. Наприклад для того, щоб відвідати Париж з туристичною метою, заявники повинні надати наступні документи: довідка про прибутки в Україні (баланс банківського рахунка за останній рік, наявність нерухомого майна, цінні папери), резервування готелю, програму подорожі і т.п., довідка з місця роботи з зазначенням посади та зарплати, інше. Враховуючи ще й термін розгляду візового подання стає очевидним, що поїхати на вихідні до Парижу, керуючись власними часовими можливостями, заявники практично не мають змоги.

Найчастіше опитувані заявники реагують з розумінням на суворі вимоги консульств країн Шенгенської зони або не знають як оцінити обґрунтованість подання окремих документів. Звикнувши до подібного ставлення бюрократії в себе вдома, більшість громадян не висувають високих вимог до бюрократії іноземної. Проте, окремі документи породжують у заявників відчуття меншовартості, особливо коли постає необхідність надавати довідку про несудимість (вимоги консульства Франції, Чеської Республіки за умов клопотання довгострокової візи), будь-які докази тривалості та глибини стосунків (листи, телефонні рахунки, фотографії (вимога консульства Великої Британії, при клопотанні візи чоловіка (дружини), нареченого (нареченої), підтвердження того, що ви та ваша компанія використовуєте англійську мову для роботи, наприклад листування англійською мовою з іноземними компаніями (вимога консульства Великої Британії). Очевидно, що подібні документи вимагаються в особливих випадках необхідності перевірити правдивість підозрілого заявника, проте на практиці подібні документи змушені подавати порядні громадяни з відчуттям нескоєного злочину. Окремим питанням є те, наскільки подібні документи можуть бути гарантією чесних намірів заявників та, відповідно, інструментом, що чітко виявлятиме правопорушників.

Паралельно зі спробами офіційного Києва спростити візовий режим для громадян України, окремі нововведення консульств демонструють поступове, але неминуче ускладнення

візових правил. У зв'язку з майбутнім приєднанням нових країн до Шенгенської угоди, вимоги консульств до заявників збільшуються. Так, наприклад, з 1 травня 2006 року консульство Польщі запроваджує нові вимоги до фотографій, які додаються до візових анкет. Фото мають бути: "...виконані в анфас, чітко віддзеркалюючи очі та обличчя з обох сторін зверху голови до верхньої частини плечей, так, щоб обличчя займало 70-80% фотографії"; або вимога, що стосується зовнішнього вигляду заявника: "...повинні відображати особу без головного убору, яка дивиться прямо, з закритими устами; обличчя не може бути прикрито волоссям".

Особливе місце в переліку необхідних документів, що вимагається консульствами Франції, Великої Британії займає гарантійний лист (або інші документи) змістом яких заявник підтверджує своє повернення в Україну. Зрозуміло, що таким чином держави роблять спроби захиститись від трудових мігрантів з України, адже саме на підставі короткотермінової (туристичної та гостьової) візи громадяни України порушували відведений термін перебування, залишаючись на невизначений термін в країні прибуття або в іншій країні. З метою регулювання трудових міграцій візова політика консульств стає суворішою: від збільшення переліку документів до перевірки мети поїздки з іншою інформацією, що зазначена у візовій анкеті.

Співбесіда – додатковий інструмент перевірки заявників

Головна мета призначення співбесід консульствами Бельгії, Німеччини, Франції, Фінляндії, Великої Британії спрямована саме на виявлення розходжень справжньої та задекларованої мети заявника.

Варто відзначити, що співбесіду може проводити як службовець консульства, що приймає документи заявника, так і в окремих випадках, сам консул або радник. Рівень ведення співбесіди є різним та залежить від рівня освіченості та толерантності службовців. Змістовність та час співбесіди визначається консульськими службовцями в процесі спілкування. Кількість та якість запитань, їх коректність нерідко є прямим втручанням у приватний простір людини, зокрема запитання про

сімейний стан, відомості про власність та будь яку інформацію, що допоможе перевірити готовність заявника повернутись до країни проживання.

Результат співбесіди часто може залежати не тільки від психологічного стану заявника (впевненість, вміння бути переконливим, тощо), а й рівня компетентності та рівня вихованості працівника консульства. Опитані заявники вказали на високий рівень складності проведення співбесід в консульських установах Бельгії, Німеччини, Франції. Питання працівників даного консульства відзначаються глибиною та подекуди прискіпливістю, проте на пропозицію оцінити за 5-ти бальною шкалою поведінку службовців, відзначали ставлення працівників даного консульства високими оцінками. В процесі дослідження інтерв'юери часто зіштовхувались з суперечливістю відповідей опитуваних, які легко вдавались до емоційної критики особливостей роботи консульств та ставали виваженими і дещо скутими, коли їм потрібно було оцінити якість роботи службовців консульства. Така суперечливість в оцінках може трактуватися як прояв неготовності пов'язувати складність власного досвіду отримання візи із візовою процедурою як такою. Наступна причина зумовлена ментальною толерантністю заявників до таких явищ як черга, очікування. Іншою причиною може бути побоювання, що у разі виголошення негативних оцінок при наступному клопотанні можуть виникнути проблеми з одержанням візи.

За результатами опитування саме ставлення працівників консульств є головним критерієм оцінки громадянами рівня обтяжливості візового процесу. Так, заявники консульств Чеської Республіки та Франції, визначили найскладнішим етап візової процедури - спілкування зі службовцями консульств.

Ставлення - головний критерій визначення рівня обтяжливості візового процесу

Заявники мають терпиме ставлення до черг, проте їх однаково ображають як випадки грубого ставлення, так і відмови співробітників консульств у наданні інформації. Цікаво, що за відгуками опитаних погано (зверхньо, неввічливо) ставляться до

заявників саме працівники консульств, що є громадянами України. Зіштовхуючись кожного дня з проявами неввічливого ставлення в своєму середовищі, громадяни, однак, демонструють високий поріг очікувань ввічливої комунікації від працівників консульських установ: охоронців, адміністраторів, службовців у віконцях і т. д. Сподівання заявників на ввічливе та уважне до себе ставлення є наслідком сформованого уявлення через ЗМІ та власного досвіду про те, що країни Європейського Союзу є культурним полем, в якому поважне ставлення до особистості є незаперечним стандартом міжлюдських взаємин. Важливо, щоб рівень ставлення та спікування службовців консульств залишався неодмінно високим, оскільки саме з консульства розпочинається реальне знайомство більшості громадян України з Європою. Загострене подіями помаранчевої революції відчуття українцями культурної приналежності до Європи часто стикається із відчуттям несправедливості, зумовленої візовими бар'єрами.

В свою чергу працівники консульств зазначають, що в багатьох випадках заявники своїми вчинками провокують на неповажливе до себе відношення. Такі випадки стосуються в першу чергу тих громадян, які подають фіктивні документи або кажуть неправду, про ціль поїздки. В той час, коли заявники спокійно надають фіктивну довідку про доходи чи підтвердження про нерухоме майно, консульські службовці-європейці обурюються тим, як легко громадяни України вдаються до обману. Пояснення, що до таких кроків заявники вдаються через суворі візові вимоги не викликають співчуття у консульських службовців, для яких щирість є визначальною передумовою довіри.

Табл. 5. Якість поведінки співробітника консульства, що приймає документи

(за 5-бальною шкалою, де 5 – найвища оцінка, 1 – найнижча оцінка)

<i>Консульство</i>	<i>Середній бал</i>
Польща	4,36
Чеська Республіка	4,43
Литва	4,35
Німеччина	4,29
Франція	4,62
Велика Британія	4,6
Бельгія	4,6
Фінляндія	4,22

Табл. 6. Якість надання інформації співробітником консульства, що приймає документи

(за 5-бальною шкалою, де 5 – найвища оцінка, 1 – найнижча оцінка)

<i>Консульство</i>	<i>Середній бал</i>
Польща	4,35
Чеська Республіка	4,33
Литва	4,37
Німеччина	4,17
Франція	4,62
Велика Британія	4,54
Бельгія	4,49
Фінляндія	4,23

Тривалість очікування результату візового клопотання

Після подання заявниками документів до консульства, настає тривожний етап очікування результату візового клопотання. Оскільки, кожне консульство має свій, визначений внутрішніми правилами, термін розгляду візових заяв, заявникам важливо враховувати цей термін заздалегідь. Однак, у багатьох випадках розгляд документів суттєво затягується, навіть у випадку отримання короткострокової візи. Зокрема, в консульстві Бельгії стандартний термін розгляду візової заяви – 2 тижні, проте нерідко цей процес подовжується до місяця і більше. Окрім випадків суттєвого подовження розгляду візового запиту, що зустрічаються в кожному консульстві, середній термін очікування на візу з моменту подання документів по консульських установах такий:

Бельгії – 14 днів

Чеської Республіки – 13 днів

Фінляндії – 16 днів

Німеччини – 10 днів

Франції – 10 днів

Польщі – від кількох годин до кількох днів

Великої Британії – 9 днів

Литви – 9 днів

Отримані дані щодо середньої тривалості розгляду візових запитів можуть змінюватись в окремих випадках (консульські установи Бельгії, Німеччини) в бік збільшення кількості днів та відповідно суттєво зменшуватись (приклад Фінляндії, Польщі). Чинниками, що впливають на коливання терміну візового клопотання є взаємозв'язок сезонності, мети поїздки та типу візи. Наприклад, у візовому відділі Посольства Фінляндії різко збільшується потік заявників пізно восени. Декларуючи туризм як ціль поїздки, насправді, окремі громадяни прагнуть виїхати на збір ожини. Також збільшується кількість заявників чеського консульства весною, коли заявники (більшість чоловіків середнього віку, з середньою або початковою освітою) прагнуть виїхати до Чехії, зокрема, на будівельні роботи.

Решта випадків збільшення терміну розгляду візових клопотань, як правило, пов'язані з необхідністю направляти

інформаційний запит до Шенгенської інформаційної системи. Проте, консульства ніколи не повідомляють причини тривалого розгляду.

В ході дослідження заявникам було запропоновано визначити найскладніший етап оформлення візи. Загалом заявники висловили однотайність, визначивши етап очікування візи як один з найскладніших.

З'ясувалось, що проходження достатньо простого етапу подання візових документів ускладнюється тривалим процесом розгляду візових документів. Так, зокрема, заявники консульства Литви визначають найбільш обтяжливим етап візової процедури, що стосується етапу очікування видачі візи. Не висуваючи суворих вимог щодо візових документів, консульство розглядає візові заяви тиждень і більше.

Таблиця 7. Визначення заявниками складності різних етапів оформлення візи за 5-ти бальною шкалою, де 1-дуже складний, 5-дуже легкий.

<i>Консульство</i>	<i>Отримання візової анкети</i>	<i>Подання документів</i>	<i>Спілкування зі співробітниками</i>	<i>Очікування на видачу візи</i>	<i>Отримання візи</i>
Польща	4,5	4,1	4,1	4,0	4,0
Чеська Республіка	4,4	4,2	4,5	4,2	4,4
Литва	4,4	4,3	4,3	4,1	4,2
Німеччина	4,5	4,0	4,3	4,0	4,1
Франція	4,6	4,2	4,5	4,2	4,4
Велика Британія	4,5	4,4	4,4	4,3	4,4
Бельгія	4,5	4,2	4,3	4,3	4,4
Фінляндія	4,6	4,2	4,2	3,8	4,0

Додаток: Статистичні дані щодо рівня освіти та задекларованої мети подорожі заявників

Табл. 8. Рівень освіти заявників у відсотках

<i>Консульство</i>	<i>Початкова</i>	<i>Середня</i>	<i>Вища</i>	<i>Не відповіли</i>
Польща	0	63,4	26,8	9,8
Чеська Республіка	3,79	54	44,3	2,9
Литва	0	81	12,5	6,5
Німеччина	0	63,3	25	11,7
Франція	0	78,5	14,2	7,3
Велика Британія	0	59,3	35,5	5,2
Бельгія	2,35	63,5	25,8	8,3
Фінляндія	1,69	59,3	28,8	10,2

Табл. 9. Задекларована мета подорожі у відсотках

<i>Консульство</i>	<i>Ділова</i>	<i>Туристична</i>	<i>Відвідування родичів</i>	<i>Відвідування знайомих</i>	<i>Навчання</i>	<i>Працюю</i>	<i>Пошук роботи</i>	<i>Культурний науковий обмін</i>	<i>Спорт</i>
Польща	31,7	4,8	39	4,8	0	0	0	2,4	0
Чеська Республіка	26,5	11,3	21,5	12,6	3,7	5	10	0	2,5
Литва	35,4	10,4	29	8,3	0	0	0	4	0
Німеччина	28,3	10	18,3	10	3	8,3	0	3	8,3
Франція	78,5	7	0	7	0	0	0	0	7
Велика Британія	38,9	18,6	27	5	1,6	0	0	0	0
Бельгія	38,8	11,7	17,6	11,7	1	0	0	7	0
Фінляндія	23,7	11,8	22	13,5	5	3,3	3,3	0	5

Візова політика країн ЄС та Шенгенська система¹

За особливостями візової політики країни Європейського Союзу поділяються на ті, що приєдналися до Шенгенської угоди (Шенгенські країни), і ті, що з різних причин знаходяться поза нею. Шенгенська угода передбачає скасування перевірок на кордонах між країнами учасниками угоди. Відповідно, віза видана однією з країн учасників угоди, є дійсною і на території всіх інших країн. Втім існує низка обмежень та особливостей, які ми розглянемо нижче.

Станом на 2006 рік Шенгенська угода діє на території 13 з 25 країн Євросоюзу та двох асоційованих партнерів – Норвегії та Ісландії, які не є членами ЄС, втім приєдналися до Шенгену. Отже, 15 країн є членами Шенгену: *Австрія, Бельгія, Данія, Греція, Ісландія, Іспанія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Португалія, Швеція, Франція, Фінляндія.*

У 2004 році уряд *Швейцарії* вирішив приєднатися до Шенгену, у 2005 році з цього приводу було проведено референдум, що схвалив дане рішення. Вже зараз перевірки на кордонах цієї держави мають дуже вибіркового характеру. Однак внаслідок тривалості технічних процедур остаточне скасування контролю на кордонах Швейцарії очікується лише в 2007 році.

Із "старих" членів ЄС не входять до Шенгену *Велика Британія та Ірландія*. Крім того, поза Шенгеном поки що знаходяться 10 нових країн членів, що вступили в ЄС у 2004 році: *Польща, Словаччина, Чеська Республіка, Словенія, Угорщина, Литва, Латвія, Естонія, Мальта, Кіпр*. Ці країни, на відміну від Британії та Ірландії, активно прагнуть приєднатися до Шенгену, однак поки що не виконали всіх необхідних для цього заходів та критеріїв. Їхнє приєднання, що збільшить кількість Шенгенських країн до 25, очікується в 2007-2008 роках.

¹ У даному розділі використано матеріали аналітичного видання "Україна і Шенген: приватний вимір європейського вибору" К.: ЦМКЗПУ, 2001. Автори: О.Сушко, А.Стародуб, Н.Пархоменко. У згаданій публікації можна знайти більш ґрунтовний аналіз Шенгенських Угод та особливостей їх застосування на практиці. Там же розміщено український переклад текстів Шенгенських Угод.

Запровадження Шенгенської системи засвідчило наявність високого рівня співпраці та глибокої довіри між країнами-учасниками угоди, адже фактично кожна з Шенгенських країн, видаючи візу, дає тим самим дозвіл заявнику на подорож територією усіх країн членів Шенгенської угоди. Запроваджуючи спільну відповідальність за якість візової політики, країни домовилися про застосування набору спільних правил видачі віз громадянам третіх країн. Ці правила зафіксовані не тільки в тексті самих Шенгенських угод, але і в "Спільній консульській інструкції", якою керуються консульські служби всіх країн Шенгену.

Одним із головних компонентів Шенгенських угод є заснування *Шенгенської інформаційної системи*, фактично міжнародної бази даних, у якій, зокрема, міститься інформація про осіб, що порушили правила перебування в шенгенських країнах і кому заборонено в'їзд на територію країн-учасників угоди. Більша середня тривалість Шенгенських візових процедур у порівнянні з процедурами інших країн зумовлена часом, необхідним на перевірку візової заявки через Шенгенську інформаційну систему.

Шенгенська віза видається для короткотермінового перебування (не більше 3-х місяців) і дає право іноземцям пересуватися по території усіх країн шенгенської зони за умови, що вони відповідають єдиним вимогам до в'їзду. Для того, щоб претендувати на отримання візи потрібно, щоб строк дії закордонного паспорта був тривалішим, аніж строк дії візи (як правило – на 3 місяці). Вся документація, як правило, подається в оригіналах.

Віза видається консульством тієї країни, звідки іноземцю прийшло запрошення або тієї, в якій він планує найбільш тривалий термін перебування. Шенгенські візи бувають як одноразові, так і багаторазові.

Одноразова Шенгенська віза, видана одній країною Угоди, формально дає право на в'їзд до інших країн Шенгену саме через її територію. Якщо насправді іноземець подорожує в одну країну, але з якихось причин має в паспорті візу, видану консульством іншої країни, то на кордоні йому доведеться пояснювати причину цього. В окремих випадках, коли такі пояснення видаватимуться непереконливими, може бути відмовлено у в'їзді, попри наявність дійсної Шенгенської візи. Більше того, у випадках, коли

одноразова віза видана однією країною, погашена іншою країною, то при наступних зверненнях за візою до посольств першої з країн можуть виникати ускладнення. Формально така практика протизаконна, оскільки в Шенгенській угоді немає подібних обмежень. Але, з іншого боку, можна вважати, що запитуючи візу в консульстві однієї країни, і не плануючи відвідати її, іноземець подає завідомо неправдиву інформацію про мету свого перебування в Європі. Отже, цього можна уникнути за умови, якщо подорожуючий в'їздить з країни, яка видала йому візу, до інших Шенгенських країн: пункти пропуску він перетинає на тих самих підставах, що і громадяни країн угоди. Виїхати з Шенгенського простору можна через територію будь-якої з його країн. Але слід врахувати, що, якщо маючи одноразову візу, подорожуючий виїхав за межі шенгенських країн (наприклад – з Франції до Великої Британії) то для повернення йому потрібна нова віза, навіть у випадку, коли термін дії першої не вичерпано.

Багаторазові візи також видаються консульством однієї з країн Угоди, але дійсні для в'їзду на територію будь-якої з них без вищезазначених ускладнень. Зазвичай багаторазові візи видаються на термін до 90 днів, навіть з багаточисельними в'їздами-виїздами кожних 180 днів. Багаторазовою можна вважати і транзитну візу, що надає право здійснювати дво- чи, в окремих випадках, багаторазовий транзит через територію дії Шенгенської угоди до третіх країн, але загальна тривалість транзиту не має перевершувати п'ять днів.

Процедура і тривалість розгляду питання про надання багаторазової візи більш складна і передбачає обов'язкову співбесіду. В кожному консульстві існує дві системи перевірки даних на людину, що запитує візу – Інтерпола і власної служби безпеки країни, в яких може бути файл про протиправні дії апліканта (того, хто звернувся за візою). Система Інтерпола працює у всьому світі, а власні системи шенгенських країн об'єднано в єдину вищезгадану "Шенгенську інформаційну систему", центр якої знаходиться у Страсбурзі.

Всі візи є індивідуальними – Шенгенська угода не передбачає групових віз.

Розроблена уніфікована візова анкета з єдиним переліком запитань трьома мовами (обов'язково – англійською, мовою

країни, що видає візу і на третій, найбільш розповсюдженій в країні мові).

Розгляд візового запиту не є підставою для обов'язкової видачі візи, як і відмова у видачі Шенгенської візи не може бути перепорою для отримання національної візи однієї з країн-учасниць.

Шенгенська система значно поліпшує можливості подорожування Європою, адже завдяки ній мандрівники позбавлені необхідності отримувати візу в кожен окрему країну та щоразу проходити прикордонний контроль. Кордони між європейськими державами залишаються лише у вигляді невеликих табличок на автомагістралях. В той же час Шенгенські візові процедури більш обтяжливі, ніж процедури більшості країн, що не входять до Угоди. Шенгенська віза, крім того, коштує 35 Євро, і ця сума буде збільшуватись², тоді як нині отримання віз для громадян України до більшості центральноєвропейських країн, що не входять до Шенгену, є безкоштовним.

² ЄС збільшить вартість Шенгенських віз з 35 до 60 Євро вже з 1 січня 2007 року за наполяганням Франції у зв'язку із запровадженням біометричних технологій. Втім ЄС зробив виняток для України як країни, з якою ведуться переговори про спрощення візового режиму. Для громадян України ціни Шенгенських віз принаймні у 2007 році залишатимуться на попередньому рівні.

Як подолати візовий бар'єр? Поради заявникам на візи країн Європейського Союзу

Активна комунікація з країнами Європейського Союзу для нас, українців, поступово стала природньою необхідністю взаємодії, що охоплює різні сфери життєдіяльності та є ознакою готовності громадян до процесу глибокої інтеграції в європейську спільноту. Потреба в розвитку бізнесових та ділових контактів, відвідини родичів, спортивні змагання, навчання, культурний обмін, туризм, - неповний перелік причин, що зумовлює необхідність практичного знайомства з особливостями візового режиму країн ЄС. Саме глибока вмотивованість громадян України, їх цілеспрямованість, дозволяє постійно нарощувати інтенсивність прямих контактів з громадянами ЄС.

З моменту, коли людина приймає рішення, й розпочинається непростий шлях до Європи. Шлях, що має свої правила пересування, необхідні зупинки та умови з яких дозволено стартувати. Бажання отримати зелене світло має спонукати нас до простого висновку: будь яка справа отримує успіх, коли до неї заздалегідь підготуєшся.

Як і у взаєминах з людьми, перше знайомство громадян з консульською установою дуже важливе для продуктивного та успішного візового процесу. Так, коли ми готуємось нанести візит до дружнього знайомого, бажаючи справити на нього гарне враження та стати його частим гостем, ми дізнаємось про всі особливості його характеру, звичок та традицій, що заведені в домі господаря. Звична для нас модель повсякденних правил поведінки відображається й у дзеркалі візової політики. Двері консульства можуть легко відкриватись лише тим громадян, що заздалегідь підготуються до візового клопотання. Саме наша попередня підготовленість, інформаційна обізнаність щодо візової процедури, забезпечить успішність процесу отримання візи.

В пошуку джерел візової інформації

Візова процедура розпочинається з пошуку будь-якої інформації, що розкриватиме особливості візового процесу

Джерела візової інформації:

- Приватний досвід знайомих та родичів.
- Інформація, що пропонується консульством.
- Особи, що надають платні візові послуги.
- Засоби масової інформації.

Приватний досвід знайомих та родичів

Спілкуючись кожного дня з друзями, родичами, знайомими, що мають досвід візового клопотання, ми сприймаємо інформацію про візовий процес як надійну та перевірену. Доступно, з наведенням прикладів власного проходження візової процедури, вони відверто діляться з нами своїми враженнями щодо отриманої чи не отриманої візи. Сприймаючи надану інформацію, важливо пам'ятати, що:

- нерідко саме результат їх клопотання (негативний чи позитивний) з відповідно отриманими враженнями, може вплинути на об'єктивність наданої інформації;
- якщо ви все ж покладаєтесь на інформацію від знайомих, з'ясуйте з ними чи співпадають ваші цілі поїздки та термін можливого перебування, оскільки від цих чинників залежить перелік необхідних документів, а відтак і необхідність за ними повертатись додому.

Візова інформація консульських установ

Іншим джерелом інформації є консульські установи. Інформаційна політика консульств проводиться кількома засобами. Предовсім – це інформаційний стенд, що розміщується поблизу консульства. Запропонована на ньому інформація лише частково може забезпечити візову поінформованість. Зі стенду можна дізнатись:

- години роботи консульського відділу;
- неповний перелік візових вимог щодо клопотання з найбільш поширених типів віз;
- термін виконання консульським відділом візової заяви;

Важливо звернути увагу на те, що:

- години прийому документів та видачі віз чітко розмежовані;
- в окремих консульських установах, зокрема Бельгії, Німеччини, перелік візових вимог роздруковані на папері відповідно до мети поїздки, який можна взяти з собою;
- термін розгляду візової заявки (від подачі документів до отримання візи) не є фіксований, а тому може змінюватись, в залежності від багатьох факторів, зокрема необхідності надання заявником додаткових документів;
- зверніть особливу увагу на оголошення, що розміщені на інформаційному стенді, зміст яких зазвичай носить не рекомендаційний характер, а зобов'язальний (наприклад оголошення про вимоги до візових фотокарток, заповнення візових анкет, тощо)

Пам'ятайте! Консульства не здійснюють продаж візових анкет та паперів з переліком візових вимог. Ті, хто пропонує за певну плату їх придбати, - здійснюють нелегальну комерційну діяльність і не несуть відповідальності за достовірність наданої інформації.

Намагайтесь взяти із собою зайвий примірник візової анкети на випадок, якщо зіпсуєте перший.

Візова інформація в Інтернеті

Якщо ви є активним користувачем Інтернету, можете скористатись веб-сторінкою консульського відділу чи посольства певної країни, створеної спеціально для вас. Довідкова інформація з цього приводу подана на сторінках даного видання.

Інтернет-інформування консульських служб розвивається поступово, а тому не всі веб-сторінки вміщують вичерпну інформацію щодо візового процесу. Проте, окремі консульські відділи надають інтернет-інформуванню важливого значення, зокрема, консульські відділи Великої Британії, Чеської Республіки, Фінляндії, Польщі, пропонують повний перелік візових вимог в мережі Інтернет.

Використання інформації, доступної в мережі Інтернет:

- суттєво заощаджує час заявника, оскільки зникає необхідність в першому відвідуванні консульства з метою збору візової інформації;
- на інтернет-сторінках нерідко можна завантажити зразок візової анкети, що позбавляє заявника необхідності вирушати за нею до консульської установи;
- дає можливість у деяких випадках попередньо записатись до черг з метою подання візових документів.

Пам'ятайте! Окремі консульства, (зокрема, консульські установи Франції, Німеччини) проводять запис до черги на подання документів тільки через телефон та Інтернет.

Телефонне інформування заявників

Вагомою складовою інформування громадян у візовому процесі є довідковий телефон. Кожне консульство має відповідний телефонний номер, на який телефонують аби дізнатись про особливості візової процедури даного консульства. Зазвичай ми можемо почути загальну візову інформацію, що попередньо записана на телефонній плівці. Прослуховування запису, та збір інформації вимагає кількоразового набору

номеру телефону консульської служби та позбавляє можливості прямого спілкування зі службовцем консульства. Окремі консульства, зокрема Чеської Республіки, застосовують практику індивідуального інформування, коли відповідний службовець надає візові консультації всім, хто зміг дозвонитись.

Коли ви зателефонували до консульства:

- попросіть, щоб вам відповідали тією мовою, яку ви добре розумієте;
- чітко формулюйте запитання, зрозуміло пояснюючи ціль візиту, термін перебування та інше, що стосується подорожі; уточніть перелік документів, що потрібні для задекларованої мети поїздки;
- перевіряйте правильність телефонних номерів у зв'язку з їх можливою зміною.

Особи, що надають платну візову інформацію

Заявника, що вперше відвідує консульські установи, чекає "атакування" з боку представників фірм, що пропонують платні візові послуги. Найчастіше перелік їх пропозицій включає наступні послуги: заповнення анкет, збір та легалізація, переклад документів, страхування. Очевидно, розквіт інфраструктури платних послуг та кількість їх представників може непрямо свідчити про рівень та якість візового інформування консульств. Звісно, доступніше отримувати візову інформацію від людини, яка сама пропонує свою допомогу, але за відповідні кошти. Покладаючись на особу, що надає безкоштовну візову інформацію, ми не можемо перевірити якість виконання запропонованих послуг. В разі передачі власних документів до рук представників фірм, що надають платні візові послуги, рівень підготовки заявника до візового процесу повністю залежить від компетенції, порядності представника фірми та оплати за надані ним послуги.

Перед тим, як вирішити звернутись до осіб, що пропонують візові послуги, зверніть увагу на те що:

- консульські установи заявляють про відсутність співпраці з представниками фірм, хоча останні запевняють заявників у гарантійній допомозі в отриманні віз;
- в переліку пропозицій фірм зустрічаються платні послуги, зокрема, запис на чергу в посольство чи консульство; отримання "термінів" (талонів в чергу), які консульства та посольства надають безкоштовно;
- допомога, що надається представниками фірм, коштує громадянину переважно від 50 до 300 гривень за різний перелік послуг

***Пам'ятайте!** Нерідко надійним джерелом інформації можуть виступати охоронці консульської установи, які, керуючись власним настроєм, можуть надавати заявникам візову інформацію.*

***Примітка!** Якщо ви отримуєте візову інформацію переважно з газет, журналів, звертайте увагу на загальний рівень, тональність, виваженість публікацій. **Пам'ятайте!** Саме в популярних публікаціях трапляється інформація, що нерідко є необ'єктивною та перекрученою. Використання неперевіреної інформації може створити додаткові перешкоди в процесі отримання візи.*

Головні складові візового процесу: подання візових документів та співбесіда

Візові вимоги – складний шлях до отримання візи

В процесі підготовки пакету необхідних документів з метою отримання візи, зверніть увагу на такі особливості, що характерні для візових систем країн ЄС:

- типи та кількість необхідних документів в усіх досліджуваних консульствах суттєво відрізняються (можуть бути спільними лише так звані загальні

документи), а тому існує необхідність перевіряти перелік візових вимог перед візовим клопотанням в будь-якому іншому консульстві;

- консульства залишають за собою право вимагати будь-які інші документи, не зазначені на початку візового клопотання;
- виявлення консульською установою фіктивних документів призводить до відмови у видачі візи, а окремі консульства, попереджають про можливе судове переслідування;
- поцікавайтесь заздалегідь щодо необхідності перекладу відповідною іноземною мовою окремих документів перед поданням їх до консульського відділу;
- зберігайте окремі документи, що залишились з минулої поїздки до відповідної країни: можливо вам запропонують показати копії квитків, рахунки з готелю і т. ін., з метою перевірки використання попередньої візи для поїздок в країну до якої подавалась візова заявка минулого разу;
- будьте готовими до придбання та долучення квитків на відповідний транспорт, до основного переліку необхідних документів ще до рішення консульського відділу про надання візи;
- зверніть увагу на відповідні вимоги щодо фотокарток на візову анкету, в окремих випадках недотримання зазначених вимог може зумовити необхідність переробляти окремі документи;
- заявник має особисто з'являтися в консульство для подання документів, окрім тих випадків, коли існує особлива домовленість;
- необхідно розрізняти термін дії візи та її тривалість, наприклад, отримавши короткострокову візу на місяць і навіть рік, заявник може знаходитись в країні перебування лише визначену кількість днів, погоджену консульським відділом;
- слідкуйте за тим, щоб ваше ім'я та прізвище у запрошенні та інших документах точно співпадали з їх написанням у закордонному паспорті.

Пам'ятайте! Перелік документів, що систематизовано та внесено до даної таблиці не є вичерпним. Наведені документи мають лише скерувати вашу підготовку до візового клопотання та потребують уточнень.

Види віз	Документи, що вимагаються для отримання візи	
1	2	3
ТРАНЗИТНА	Візові анкети; 1-2 фотокартки, зроблені не більше трьох - шести місяців тому; Закордонний паспорт, який повинен бути дійсним ще 3 місяці після завершення останньої поїздки; Копія ідентифікаційної сторінки паспорта;	Спеціальні (застосовуються лише до окремих типів віз) Пред'явити візу або інші документи, які підтверджують пункт призначення; дійсний квиток, що не підлягає поверненню; підтвердження бронювання готелю на період транзиту; довідка з місця роботи
ТРАНЗИТНА (ПОДВІЙНА)	Копії попередніх віз; Внутрішній паспорт;	Діючий некороткотерміновий вид на проживання
ТУРИСТИЧНА (через турагенство)	Запрошення (від ділового партнера, знайомих чи родичів); Медична стаховка, що діє протягом всього запланованого терміну в країні перебування;	Ваучер туристичного агентства країни призначення з передбаченим обслуговуванням
ТУРИСТИЧНА (шоп-тур)	Консульський збір;	Гарантійні листи підприємців чи реєстраційне свідоцтво приватного підприємця.
ТУРИСТИЧНА (індивідуальний туризм)		Документи, що підтверджують платоспроможність: кредитні картки, оригінал довідки з банку; підтвердження резервації готелю; копії або оригінали квитків на відповідний транспорт; довідка зі школи або навчального закладу, у разі подорожі з дітьми

ТУРИСТИЧНА (за приватним запрошенням)		Оригінал чи копія запрошення або бронювання готелю; лист від туристичної фірми з програмою та ціною туру; довідка з місця роботи про дохід та копія свідоцтва про реєстрацію фірми - роботодавця
БІЗНЕС-ВІЗА		Запрошення від фірми, в якій зазначено мету та термін перебування, інформація про фірму, що запрошує; лист і реєстраційне свідоцтво української фірми (оригінал та копія), що направляє своїх співробітників, в тому числі і для супроводжуючих осіб.
ВІЗА СЛУЖБОВОГО ВІДРЯДЖЕННЯ		Свідоцтво про фінансову благонадійність або довідка про реєстрацію платника податків (підприємця), видані відповідним фінансовим відомством; довідки із податкових органів, декларації, виписки із банківських рахунків; Дані про заробітну платню
ВІЗА РЕЗИДЕНТА (дозвіл на проживання)		Заява з поясненням причин оформлення візи резидента; довідка про стан здоров'я, завірена відповідними органами; довідка про несудимість, підтверджена Мін.юстиції України; довідка про доходи заявника.
СТУДЕНТСЬКІ ВІЗИ		Підтвердження доходів родини та особистих заощаджень(якщо такі є), лист від працедавця чи керівника, де має бути зазначено термін роботи у відповідній країні, повні дані того, хто запрошує, в листі може бути зафіксована кількість лекційних годин на тиждень

ВІЗИ ЧОЛОВІКА (ДРУЖИНИ), нареченого (нареченої)		Підтвердження працевлаштування та доходів чоловіка чи дружини; оригінал чи копія свідоцтва про розлучення (якщо ви раніше перебували у шлюбі, будь- які докази тривалості стосунків (листи, телефонні рахунки, фотографії)
ВІЗИ ДЛЯ УЧАСТІ У ВЕЛИКИХ ВИСТАВКАХ (ярмарках)		Інформаційні документи щодо проведення виставки; конкретні документи, що підтверджують фінансування поїздки: гарантійний лист від роботодавця; підтвердження про проживання у місті, де проводитиметься виставка

Примітка: В більшості консульств країн ЄС діє консульський збір: середня вартість складає 35 євро. У випадку клопотання віз з дозволом на проживання та дозволом на проживання з метою роботи, консульський збір може збільшуватись до 170 євро. Польща, Чеська Республіка, Литва, Латвія, Естонія, Словаччина, Угорщина надають візи громадянам України безкоштовно (окрім робочих та інших специфічних віз)

Проведення співбесіди

Більшість консульств країн Європейського Союзу, що входять до зони Шенгену проводять співбесіди або інтерв'ю з заявниками, спрямовані на виявлення розбіжностей в задекларованій меті поїздки та справжній. Консульські службовці можуть задавати питання, що стосуються різних сфер життєдіяльності громадян та з'ясовувати деталі щодо особливостей перебування в країні прибуття.

Нерідко саме результат співбесіди, а не подані документи вирішальним чином впливають на результат отримання візи.

Успішність співбесіди залежить від:

- впевненості заявника та відсутності хвилювання;
- відповідей на запитання, які слід давати не дуже швидко, але чітко і зрозуміло. Тон має бути витриманим, ввічливим;
- переконливого викладу справи, зміст якої має бути лаконічним, без зайвих подробиць;
- посилання на факти, джерела та достовірність яких мають бути офіційно підтвердженими;
- уваги до зовнішнього вигляду. В одязі віддайте перевагу діловому стилю.

Примітка! *В разі неохочення візи, обов'язково зробіть спробу з'ясувати причини отриманої відмови та запитайте про можливість складання апеляції (повторного розгляду візової заяви). Важливо знати, що обов'язок інформування заявника про причини відмови регулюється внутрішнім законодавством кожної з країн, тож в такому випадку спробуйте об'єктивно проаналізувати ситуацію, що склалась, врахувавши всі особливості візового процесу в наступному візовому клопотанні.*

Консульства та консульські відділи країн Європейського Союзу, м.Київ

	Країна	Адреса консульства
1.	Австрія	Консульський відділ посольства вул. Івана Франка, 33 01030, м. Київ Тел.: (044) 244 39 43, 244 39 42, 289 57 59 http://www.aussenministerium.at/kiew
2.	Бельгія	Консульський відділ посольства вул. Леонтовича, 4 01030, м. Київ, Тел.: (044) 238 26 00, 238 26 01 Факс.: (044) 238 26 02 E-mail: ambelvisakiev@voliacable.com
3.	Велика Британія	Консульський та Візовий відділ посольства: Бізнес центр 'Артем' вул. Глибочицька, 4 04050, м. Київ Тел.: (044) 490 36 60, 494 34 00, 494 3400 Факс.: (044) 494 34 18 http://www.britemb-ukraine.net E-mail: britvisa.kiev@fco.gov.uk Години роботи: понеділок - четвер: від 09-00 до 13-00 і від 14-00 до 17-30, п'ятниця: від 09-00 до 13-00 і від 14-00 до 16-00 Години прийому візових анкет: 08-30 – 12-00 (вересень-травень) та 08-00 – 11-30 (червень-серпень)
4.	Греція	Консульський відділ посольства вул. Панфіловців, 10 01901, м. Київ, Тел.: (044) 254 54 76, 254 54 78 Факс.: (044) 254 39 98, 254 34 42
5.	Данія	Консульський відділ посольства вул. Хмельницького 56, 3 пов. 01901, м.Київ Тел.: (044) 200 12 60 (з 14.00 до 16.00) Факс.: (044) 200 12 81 www.ambkyiv.um.dk

6.	Естонія	<p>Консульський відділ посольства вул. Рейтарська 20/24, м. Київ Тел. (044) 590 24 40 Факс: (044) 590 24 41 www.estemd.ua/ ukr.visaest_ukr.htm E-mail: consul@estkon.kiev.ua Прийом документів 10.00-12.00 Видача (оформлених віз) 16.30-17.00</p>
7.	Ірландія	<p>Почесне консульство Ірландії в Україні Почесний консул Сай Володимир Олександрович Адреса 01025, м. Київ, вул. Софіївська, 20/21 Тел.: (044) 279 21 59 Факс: (044) 270 64 87 Робочі години 9:00-13:00, 14:00-17:00</p>
8.	Іспанія	<p>Візовий відділ посольства вул. Хорива, 46 01901, Київ, Тел.: (044) 492 73 20 Факс: (044) 492 73 27, 492 73 20 Робочі години понеділок, вівторок, середа, п'ятниця 8.00-15.30 Прийомні години понеділок, вівторок, середа, п'ятниця 8.30-14.00</p>
9.	Італія	<p>Консульська канцелярія - відділ віз вул. Ярославів Вал, 32-Б, м. Київ, Тел.: (044) 230 31 00, 230 31 01, 230 31 02 Факс: (044) 320 31 24 Години прийому відвідувачів з понеділка по четвер 10.00-13.30 понеділок та четвер 16.00-18.00 e-mail: visaital.kiev@utel.net.ua http://sedi.esteri.it/kiiev</p>
10.	Кіпр	<p>Почесне Консульство Республіки Кіпр в Україні Почесний консул Юрій Іванович Гетьманенко Mr. Yuriy Getmanenko Канцелярія м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24 Тел.: (044) 486 36 05 Факс: (044) 484 03 93</p>

		<p>E-mail: kiev@cyprus-consulate.org.ua www.cyprus-consulate.org.ua Робочі години понеділок-четвер 10.00-13.00</p>
11.	Латвія	<p>Консульський відділ посольства вул. Січневого Повстання, 66, 01901, м.Київ Тел.: (044) 490 70 37 Факс: (044) 490 70 35 E-mail: consulate.ukraine@mfa.gov.lv Прийомні години понеділок-п'ятниця 9.30-12.30, 16.00-17.00</p>
12.	Литва	<p>Консульський відділ посольства 01901, м. Київ, вул. Буслівська, 21 Тел.: (044) 254 09 36 Факс: (044) 254 09 37 Прийомні години понеділок-четвер 10.00-13.00, 15.00-17.00 п'ятниця 10.00-13.00</p>
13.	Люксембург	<p>Почесне консульство Великого Герцогства Люксембург в Україні Почесний консул Микола Михайлович Новіков Канцелярія: 01004 м. Київ, вул. Велика Васильківська, 9/2, офіс 54 Тел: (044) 490 69 29 Факс: (044) 244 36 23, 289 20 42 Робочі години: понеділок-п'ятниця 10.00-16.00 http://www.luxembourg.com.ua/ua/consulate.html Почесне консульство не надає віз. З питань візового режиму та отримання віз звертайтеся до Посольства Бельгії в Україні</p>
14.	Мальта	<p>Посольства і консульства Мальти в Україні немає Обов'язки посла за сумісництвом виконує посол Мальти в Росії Канцелярія м. Москва, вул. Коровій вал, 7, кв. 219 Тел.: (+7095) 237 19 39, 230 25 24, 236 03 34 Факс: (+7095) 237 21 58</p>

15.	Нідерланди	Консульський відділ посольства Контрактова площа, 7 01901, м. Київ, Тел.: (044) 490 82 13 (9.00-13.00 та 14.00 - 16.30) Факс: (044) 490 82 09 Робочі години понеділок – п'ятниця, 9.00 - 12.00 (прийом документів) 16.30 - 17.00 (видача документів)
16.	Німеччина	Візовий відділ вул. Златоустівська, 37/39, м. Київ Тел.: (044) 486 67 94, 486 14 77, довідки за тел.: (044) 482 39 74 Факс: (044) 486 23 89 Години роботи Загальна інформація З понеділка до четверга з 8.00 до 13.00 з 14.00 до 17.15 П'ятниця з 08.00 до 12.30 з 13.00 до 15.30 http://www.kiew.diplo.de/uk/ Startseite.html
17.	Польща	Генеральне Консульство Адреса: 01030 Київ, вул. Богдана Хмельницького, 60 Тел. (044) 234 92 36, 234 66 78, Факс (044) 234 99 89 E-mail: consulat@svitonline.com http://www.polska.com.ua
18.	Португалія	Консульський відділ при посольстві Канцелярія вул. Велика Васильківська, 9/2, оф. 10 01901, м. Київ, Тел.: (044) 496 06 13 e-mail: embport@svitonline.com Робочі години понеділок - п'ятниця, 09.00-13.00, 14.30-17.30
19.	Словаччина	Консульський відділ посольства Вул. Чапаєва, 4 01901, м. Київ, Тел.: (044) 234 06 06, 234 60 07 Факс: (044) 234 06 23

20.	Словенія	<p>Почесне консульство Республіки Словенія в Україні Почесний консул Пані Майя Миколаїван Мартиненко</p> <p>Консульський відділ вул.Б.Хмельницького,48, 4-й поверх 01030, м. Київ Тел.: (044) 585 23 30, 585 23 31 Факс: 586 23 43</p>
21.	Угорщина	<p>Консульський відділ посольства вул. Рейтарська, 33 01034, м. Київ, Тел.: (044) 238 63 81, 238 63 82, 238 63 84 Факс: (044) 230 80 04 Робочі години понеділок - п'ятниця 09.00-12.00, 14.00-16.00</p>
22.	Фінляндія	<p>Візовий відділ посольства вул. Стрілецька, 14 01901, м. Київ, Тел.: (044) 278 75 51, 278 70 49 Факс (044) 278 20 32 E-mail: kio.viisumi@formin.fi http://www.finland.org.ua/visa Понеділок-п'ятниця Приєм документів 9:30-13:00 Видача віз 14:00-16:00</p>
23.	Франція	<p>Консульство адреса : 39, вул Рейтарська, 39 01901, м. Київ Консульська канцелярія (044) 590 36 00, 590 36 80 Факс (00 380 44) 590 36 10 З понеділка по п'ятницю телефонуйте з 8:30 до 13:00 http://www.ambafrance-ua.org</p>
24.	Чеська Республіка	<p>Консульський відділ посольства вул. Б. Хмельницького 58, м. Київ Тел.: (044) 238 26 41, 238 26 42 Факс: (044) 272 62 04, 238 26 40 http://www.czechembassy.org</p>

25.	Швеція	Візовий відділ посольства вул. Івана Франка, 34/33, III-й поверх, м. Київ Тел.: (044) 494 42 90 (понеділок-п'ятниця з 14.00 по 16.00) Факс: (044) 494 42 92 Години прийому - понеділок, вівторок, четвер та п'ятниця з 09.30 до 12.30. Отримання документів з 16.00 до 16.30 (вівторок, четвер) http://www.sweemb.kiev.ua/ukr/index_vis.htm e-mail: ambassaden.kiev-visum@foreign.ministry.se
-----	--------	--

Для нотаток
